

N:o 29.

Ank. till Riksd. kansli d. 27 april 1893, kl. 11 f. m.

*Konstitutionsutskottets utlåtande, i anledning af väckt motion om
ändrad lydelse af §§ 2 och 3 tryckfrihetsförordningen.*

I en inom Första Kammaren väckt, till utskottets behandling hänvisad motion, n:o 26, anmärker herr friherre *Broder Abraham Leijonhufvud*, att gällande tryckfrihetsförordning hvarken mot obehörigt offentliggörande skyddar mobiliseringsplaner och andra handlingar rörande härens och flottans öfvergång från freds- till krigsfot, ej heller lägger något hinder i vägen att, sedan krig utbrutit, såväl inom landet som till utlandet utspridas de för fienden mest värderika och för vår egen försvarskraft skadligaste underrättelser om truppernas och krigsfartygens samling, deras rörelser, öfriga försvarsanstalters skick med mera dylikt. Med anledning häraf hemställer motionären, att Riksdagen måtte antaga nedanstående förslag till ändrad lydelse af §§ 2 och 3 tryckfrihetsförordningen att hvila till vidare grundlagsenlig behandling:

§ 2.

- 1:o. I öfverensstämmelse etc. — — —
- 2:o. Skall för etc. — — —
- 3:o. Skall det etc. — — —
- 4:o. I grund af etc. — — — som helst.

Vid föregående tillåtelse skola följande undantag ovägerligen iakttagas:

Att protokoll etc. — — — uppenbara.

Att ej några ministeriella etc. — — — riksdaler.

Att mobiliseringsplaner och dithörande handlingar rörande försvarsverket, hvilkas kungörande Konungen finner kunna medföra våda för rikets försvar och säkerhet och därför böra hållas hemliga, icke må utlemnas. Kungöρας sådana handlingar i tryck, straffes utgifvaren med fängelse i högst två år.

Att i hvad rättegångsmål som helst är — — — (till paragrafens slut).

§ 3.

Under de förutsatta vilkor etc. — — — anses:

1:o. Hädelse etc. — — — konfiskeras.

2:o. Förnekelse af etc. — — — konfiskeras.

3:o. Gäckeri etc. — — — konfiskeras.

4:o. Allt slags etc. — — — konfiskeras.

5:o. Smädeliga uttryck etc. — — — konfiskeras.

6:o. Smädeliga uttryck etc. — — — konfiskeras.

7:o. Uppmaning till myteri etc. — — — konfiskeras.

8:o. Smädeliga uttryck etc. — — — allmän lag.

9:o. Smädeliga, förgripliga etc. — — — kunna konfiskeras.

10:o. Allt kungörande i tryck af *dels hvad som i krigstid för fienden uppenbarar krigsmagtens ställning eller rörelser eller något rådslag eller beslut derom, dels ock hvad som hörer till statens å färde varande handlingar med främmande magter, eller eljest af Konungens, i sammanhang med dem tillärnade beslut och afsigter samt dess ministrars, råds och sändebuds värf, om det ej sker med regeringens tillstånd eller med officiel tillåtelse; förbrytelsen straffes enligt allmän lag och skriften konfiskeras.*

11:o. Angripelsen etc. — — — (till paragrafens slut).

Då såsom undantag från den i tryckfrihetsförordningen gifna regel, att det skall vara en hvar tillåtet att i tryck utgifva allmänna handlingar, är stadgadt, att protokoll, hållna hos Konungen i ministeriella ärenden och kommandomål, eller statsrådets protokoll och handlingar icke kunna före femtio år efter protokollets eller handlingens datum till tryckning fordras eller, utan vederbörandes tillstånd, utbekommas, bör det, enligt utskottets uppfattning, icke råda någon tvekan derom, att mobiliseringsplaner och dit hörande handlingar, å hvilka fastställelse af Kongl. Maj:t meddelats, äro i

tryckfrihetsförordningen skyddade mot obehörigt offentliggörande. Deremot torde det, särskildt med hänsyn till föreskriften i samma förordning, att alla handlingar, hvilkas offentliggörande ej blifvit i förordningen uttryckligen förbjudet, må kunna i tryck utgifvas, vara tvifvelaktigt, huruvida förslag till mobiliseringsplaner eller förarbeten dertill eller sådana handlingar, som möjligen upprättas till fullständigande af förut uppgjorda planer, kunna, innan vederbörlig fastställelse derå kommit, undandragas allmänhetens kännedom. En lagstiftningsåtgärd i ändamål att i nämnda afseende förtydliga tryckfrihetsförordningens bestämmelser finner utskottet därför vara både behöflig och gagnelig.

Olika meningar hafva emellertid inom utskottet yppats dels derom, huru det skydd mot obehörigt offentliggörande, som åt ifrågavarande handlingar skulle beredas, lämpligast borde komma till stånd och i tryckfrihetsförordningen uttryckas, dels ock beträffande det ansvar, som borde följa å ett dylikt offentliggörande. Under det en mening velat stadga, att mobiliseringsplaner och dithörande handlingar ej någonsin finge utan Konungens tillstånd utlemnas, äfvensom ansett, att å offentliggörandet i tryck af sådana handlingar, när de skulle hållas hemliga, ej borde följa mindre straff än fängelse, så har en annan åsigt velat göra gällande, att utlemnande af mobiliseringsplaner och till grund för dem liggande handlingar skulle kunna förvägras endast i det fall, att deras offentliggörande blifvit, såsom för rikets säkerhet vådligt, genom förordnande af Konungen i statsrådet förbjudet; och borde, enligt sistnämnda åsigt, öfverträdandet af detta förbud kunna, der omständigheterna ej voro synnerligen försvårande, få umgällas med böter.

Beträffande det af motionären föreslagna tillägg till § 3 mom. 10 tryckfrihetsförordningen, så har inom utskottet erkänts vigten af ett lagstadgande, egnadt att förekomma meddelande i tryck under krigstid af underrättelser om krigsmagtens ställning eller rörelser eller om andra åtgärder för försvaret. Men äfven i afseende å detta stadgandes affattning har meningsskiljaktighet inom utskottet uppstått. En mening har, med anslutning i sak till motionärens förslag, velat till 10 momentets nuvarande lydelse foga ett tillägg af innehåll, att hvad som i samma moment stadgats äfven skulle gälla för det fall, att någon under krigstid i tryck kungjorde hvad som för fienden uppenbarade krigsmagtens ställning eller rörelser eller något rådslag eller beslut derom. Genom antagande af ett förslag i denna rigtning skulle, enligt samma mening, tryckfrihetsförordningens bestämmelse i förevarande afseende komma i full öfverensstämmelse med stadgandet i 8 kap. 9 § strafflagen. En annan mening åter har i nära öfverensstämmelse med den grundsats, som i tyska presslagen fått

sitt uttryck, velat åt det ifrågasatta stadgandet gifva den affattning, att meddelande i tryck af underrättelser om krigsmagtens ställning eller rörelser eller om andra åtgärder för försvaret skulle allenast i det fall anses såsom missbruk af tryckfriheten, att Konungen vid krigsfara eller under krig genom kungörelse förbjudit sådana underrättelsers offentliggörande. För öfverträdelse af detta förbud skulle, enligt sistnämnda åsigt, stadgas särskildt straff, som dock ej borde bestämmas svårare än böter eller fängelse.

Till följd af ofvan omförmälda meningsskiljaktigheter, hvilka under den korta tid, utskottet haft att egna åt förevarande frågas behandling, icke kunnat med hvarandra sammanjemkas, har det icke lyckats utskottet att utarbeta ett ändringsförslag af den beskaffenhet, att utskottet kunnat ega förhoppning att detsamma skulle vinna Riksdagens bifall. Vid sådant förhållande, och då utskottet antager att, derest Kongl. Maj:t skulle finna frågan vara af sådan vikt, att den bör utan samband med de andra förändringar af tryckfrihetsförordningen, som kunna vara önskvärda, göras till föremål för lagstiftning, framställning derom från Kongl. Maj:t är att till en kommande Riksdag förvänta, föranlåtes utskottet hemställa,

att motionen icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 25 april 1893.

På utskottets vägnar:

O. BERGIUS.

Reservationer:

af herr *Elowson* mot viss del af motiveringen;

samt af herrar *Hedin*, *Dahn*, *Vahlin*, *Gyllensvärd* och *Nilson*, som yttrat:

»Ett tillägg till § 2, 4:o i motionens syfte har utskottet förklarat för onödigt, för så vidt tillägget skulle afse mobiliseringsplaner och dithörande

handlingar, »å hvilka fastställelse af Kongl. Maj:t meddelats», men deremot behöfligt, för så vidt det afsåge samma slags eller dylika handlingar, innan de blifvit vederbörligen fastställda.

Den af utskottet sålunda antagna skilnaden mellan fastställda och icke fastställda handlingar finna vi sakna allt stöd i tryckfrihetslagen och vara för den väckta frågans bedömande helt och hållet betydelselös.

Utskottets åsigt, att »mobiliseringsplaner och dithörande handlingar» af förra slaget skulle vara tillräckligt skyddade mot offentliggörande genom grundlagsbestämmelsen, att hos Konungen i regeringsärenden hållna protokoll först efter femtio år kunna till tryckning fordras, kunna vi ej dela, då den ganska vidsträckta och ej så litet obestämda kategorien »mobiliseringsplaner och dithörande handlingar» synes oss uppenbarligen icke falla under tryckfrihetsförordningens nyssnämnda undantag, hvilket, såsom alla grundlagsbestämmelser, skall efter sin ordalydelse i hvarje särskildt fall tillämpas. Såsom ytterligare stöd för denna vår uppfattning kunna vi åberopa Kongl. Maj:ts år 1887 afgifna proposition med förslag till ny tryckfrihetslag (§ 6, 3:o).

Då utskottet, för att motivera sin mening om obehöfligheten af en bestämmelse, hvarigenom (fastställda) mobiliseringsplaner blefve undandragna offentligheten, dels inlåtit sig på en *utvidgande* tolkning af nu gällande tryckfrihetslag, dels anlitat en i detta sammanhang alldeles fingerad skilnad mellan fastställda och icke fastställda handlingar, ha vi ansett oss böra reservera oss ej blott mot utskottets förklarande, att en grundlagsändring uti ifrågavarande afseende är onödig, utan äfven och framför allt mot de skäl, hvarpå utskottet velat stödja denna sin mening.

Herrar *Behm*, *Johnsson* och *Helander* hafva velat tillkännagifva, de båda förstnämnde att de icke deltagit i frågans behandling och den sistnämnde att han ej närvarit vid den slutliga handläggningen deraf inom utskottet.
